

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 06.01.2020

Vår ref.: 201908665-16

Arkiv: 317

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Jan Henning L'Abée-Lund

22 95 90 76, lbl@nve.no

Vedtak om overtredelsesgebyr for brudd på manøvreringsreglementet i konsesjon for Kolsvik kraftverk – Helgeland Kraft Vannkraft AS og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS, Bindal kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) ilegger Helgeland Kraft Vannkraft AS og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS et overtredelsesgebyr på til sammen kr 500 000 for ikke å ha etterlevd kravet om slipp av minstevannføring i perioden 28.7 – 1.8.2019. Kravet er satt i post 2 i manøvreringsreglementet gitt i konsesjon ved kgl.res. 7.11.2014.

Vedtak om overtredelsesgebyr

NVE ilegger Helgeland Kraft Vannkraft AS og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS et overtredelsesgebyr for brudd på manøvreringsreglementet post 2 gitt ved kgl.res. 7.11.2014 med krav om vannføring ut fra Åbjørvatn i perioden 28.7 – 1.8.2019.

- Overtredelsesgebyret er fastsatt til kr 500 000, og selskapene er solidarisk ansvarlige.
- Overtredelsesgebyret forfaller i sin helhet til betaling 6.3.2020.
- Ved forsinket betaling kan Statens innkrevingsentral kreve rente etter forsinkelsesrenteloven. Dette følger av lov om Statens innkrevingsentral § 7.

Vedtaket har hjemmel i vassdragsreguleringsloven § 35.¹

Bakgrunn

Helgeland Kraft Vannkraft AS (HKV) og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS (NTE) fikk ved kgl.res. 4.6.1976 tillatelse til å foreta erverv og regulering mv. i Åbjøravassdraget. Konsesjonen resulterte i regulering av Øvre Kalvvatn, Øvre Ringvatn, Nedre Ringvatn, Nilsinetjern og Kalvvatn. Disse reguleringen førte til at ca. 25 prosent av Åbjøravassdragets nedbørfeltet ble fraført. Vannet fra disse magasinene ble overført til Kolsvik kraftverk med direkte utløp til Tosenfjorden.

¹ LOV-1917-12-14-17

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord

Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Kolsvik kraftverk er eid av Åbjørakraft Kolsvik kraftverk som igjen er et sameie eid av HKV og NTE i fellesskap. Anleggene opereres av HKV.

De to eierne fikk ved kgl.res. 15.12.2000 tillatelse til å foreta en tilleggsoverføring til Kolsvik kraftverk. Denne overføringen, fra en høyereliggende del av nedbørsfeltet, utgjør ca. 0,7 prosent av det opprinnelige nedbørsfeltet. Det var ikke krav om minstevannføring hverken i kgl.res. av 4.6.1976 eller 15.12.2000.

I august 2002 ble død yngel av laks og ørret for første gang påvist i Åelva, som er elvetrekingen mellom Åbjørvatnet og sjøen. Samme observasjon ble gjort i flere av de påfølgende årene. Denne uforutsette situasjonen ble knyttet til overføringen som fulgte av tillatelsen gitt i kgl.res. 15.12.2000. Undersøkelser ble gjennomført for å avdekke årsaken til fiskedød. Det ble konkludert med at dødeligheten skyldtes fiskesykdommen PKD. Vanntemperatur og vannføring ble vurdert å være kritiske faktorer for utbrudd av sykdommen. Som følge av årvisst fiskedød tok NVE initiativ til å endre manøvreringsreglementet med hjemmel i kgl.res. 15.12.2000 post 4. Dette endte med at det i kgl.res. 7.11.2014 ble satt krav om minstevannføring ut fra Åbjørvatn i deler av året:

Vannføringen i Åelva skal i perioden 1. juli til 15. september, så langt som mulig, ikke underskride 7 m³/s målt ved utløpet av Åbjørvatn.

Departementet uttaler følgende om minstevannføringskravet i kgl.res. av 7.11.2014: «*Ettersom behovet for minstevannføring er spesielt stort i varme og tørre år, slutter departementet seg til NVEs forslag om at kravet til minstevannføring skal gjelde uavhengig av tilsig.*»²

Siden kravet til minstevannføring var nytt, måtte det planlegges og bygges et arrangement for slipp av minstevannføring i vassdraget. Det ble tidlig klart at Øvre Kalvatn var mest egnet sted. Vannveien ned til målepunktet (ca. 30 km) ville bli lenger enn andre lokaliteter, men vissheten om at det ville være tilstrekkelig med vann, var årsaken til valget.

NVE innkalte til møte 28.10.2015 for å klargjøre konsesjonærenes plikter i henhold til konsesjonen. På dette tidspunktet hadde HKV planer for hvordan kravet skulle bli etterlevd med et arrangement for slipp av minstevannføring.

Detaljplan for byggingen av arrangementet for minstevannføring ble sendt NVE for godkjenning 10.3.2017. Planen ble godkjent 27.6.2017. For å sikre at kravet om slipp av minstevannføring ville bli etterlevd inntil arrangementet ble ferdigstilt, var det lagt opp til en midlertidig løsning. Det skulle slippes vann via 740-vann, Nordøstre Nilsinetjern, videre nedover mot Mellavatnet og nedover mot Åbjørvatn. NVE aksepterte dette som en midlertidig løsning, til tross for at det innebar en kapasitetsbegrensning på ca. 5,5 m³/s. Slipp fra 740-vann ble vurdert å være den beste løsningen inntil arrangementet for minstevannføring ble etablert. Arrangementet for minstevannføring var forventet å være ferdig til sesongen 2018.

Arbeidene med arrangementet for minstevannføring startet forsommer 2017 med følgende oppfølging:

- 9.2.2018: HKV meddelte at arrangementet skulle vært ferdig november/desember 2017. Forsinkelsen, som ble anslått til ca. 3 mnd, skyldtes uforutsette forhold under sprengningsarbeidet.
- 8.10.2018: HKV opplyste om ytterligere forsinkelser på arbeidet og at arbeidet var antatt å være ferdig i november.
- 28.1.2019: HKV opplyste at arrangementet for minstevannføring var funksjonstestet og forventet å være klart før sommeren 2019. Det ble også sendt en logg for 2018 til NVE for å dokumentere minstevannføringen ut fra Åbjørvatn.

---

² Kgl. res. av 7. november 2014 på side 1071.

5.7.2019: HKV informerte om at giret for å kjøre ventilen havareerte og at nytt gir ville bli operativt ultimo juli. I mellomtiden vil vann bli sluppet fra 740-vann via Nilsinetjernene.

30.7.2019: HKV meddelte at gir og aktuator, som er reparert, trolig vil være i drift fra 1.8.

Når det gjelder vannføringen ut fra Åbjørvatn sommeren 2019, har følgende skjedd:

25.7.2019: Vannføringen ut fra Åbjørvatn er 11,1 m³/s og vakthavende vurderte om vannføringen hadde kulminert. Vedkommende konkluderte med at det ikke var nødvendig å etterfylle vann.

26.7.2019: Vannføringen var 9,7 m³/s. Vakthavende registrerte at ifølge prognosen ville det gå 2,5 dager før vannføringen ut fra Åbjørvatn ville være under kravet om minstevannføring. Det ble besluttet å slippe 2 m³/s fra Nilsinetjern, og påtroppende vakt ble forberedt på å slippe mer vann på mandag (dvs. 29.7).

27.7.2019: Vannføringen var 8,07 m³/s. Vakthavende registrerte at reduksjonen i vannføringen var brattere enn prognosert. Planen om å øke tappingen mandag ble fremskyndet og personell sendt for å øke slippet med ytterligere 1,5 m³/s.

28.7.2019: Vannføringen var 6,5 m³/s. Vakthavende antok at de måtte opp på maksimal kapasitet fra Nilsinetjern relativt raskt. HKV orienterte NVE om at vannføringen i utløpet av Åbjørvatn var under kravet på 7 m³/s.

29.7.2019: Vannføringen var 5,8 m³/s. Vakthavende skrev i loggboken at vannslippet ble økt med 2 m³/s og dermed ble maksimal kapasitet benyttet.

30.7.2019: Vannføringen nådde sitt laveste registrerte nivå på 5,4 m³/s. Død yngel ble observert i Åelva.

1.8.2019: Vannføringen var 6,5 m³/s. Arrangementet for slipp av minstevannføring var reparert. Tapping fra Øvre Kalvvatn ble startet for å nå 5,5 m³/s (mao. samme volum som ut fra Nilsinetjern). Tappingen fra Nilsinetjern forble åpen inntil minstevannføringen var stabilisert.

4.8.2019: Vannføringen var 12 m³/s.

6.8.2019: Vannføringen var 7,5 m³/s. vannføringen viste fallende tendens etter utflating, og vannslippet ble økt til 7 m³/s.

7.8.2019: Vannføringen var 6,9 m³/s og stabiliserer seg der. Resultatet fra siste justering avvantes før nye korreksjoner. HKV meldte at kravet igjen var underskredet.

8.8.2019: Laveste vannføring var 6,8 m³/s.

9.8.2019: Vannføring var ca. 9 m³/s.

Etter at det ble satt krav til vannføring ut fra Åbjørvatn i kgl.res. 7.11.2014 har vannføring vært under kravet på 7 m³/s ved følgende anledninger:

2015: 21. – 27.8 med laveste registrerte vannføring på 4,18 m³/s

2016: 18. – 24.8 med laveste registrerte vannføring på 5,02 m³/s

2017: 7. – 8.8 og 25.8 med laveste registrerte vannføring på henholdsvis 5,91 og 6,57 m³/s

2018: 23. – 24.7 og 8. – 19.9 med laveste registrerte vannføring på henholdsvis 6,28 og 6,46 m³/s

2019: 28.7. – 1.8. og 7. – 8.8 med laveste registrerte vannføring på henholdsvis 5,4 og 6,8 m³/s.

Overtredelsesgebyret som ilegges i dette vedtaket, er en reaksjon på bruddet på kravet til minstevannføring ut fra Åbjørvatn i perioden 28.7 – 1.8 i 2019. NVE aksepterte en midlertidig løsning med en kapasitetsbegrensning på kun ca. 5,5 m³/s i årene 2015-2017 for at selskapene skulle få tid til å ferdigstille et endelig minstevannføringsarrangement. NVE ser derfor bort fra selskapenes underskridelser i disse årene. Endelig arrangement for minstevannføring skulle imidlertid vært ferdig til

sesongen 2018. NVE vurderer det derfor slik at bruddet i 2019 er en gjentakelse av bruddet på minstevannføringskravet i 2018.

NVE sendte varsel om overtredelsesgebyr 17.9.2019 til HKV og NTE. I varselet vurderte NVE illeggelse av overtredelsesgebyr for brudd på manøvreringsreglementet post 2 og forskrift om internkontroll for vassdragsanlegg § 5 nr. 8 (IK-vassdrag).

Som operatør av anlegget, svarte HKV 10.10.2019 utfyllende på varselet. I svaret ble det redegjort for de vurderingene som ble gjort i den aktuelle tidsperioden. HKV forklarer at årsaken til brudd på minstevannføringen i perioden skyldes at det ble sluppet for lite vann og at vannslippet kom for sent. De er imidlertid ikke enige i at dette skyldes brudd på IK-vassdrag og viser til at det «*Ved avvik vurderes strakstiltak umiddelbart og avvikene benyttes også under evaluering og forbedring av eksisterende systemer og prosedyrer/rutiner*». ³ Prosedyrene ble senest revidert 18.7.2019.

HVK mener at bruddet ikke var en konsekvens av manglende etterlevelse av planverket som inkluderer prosedyrer, men en feilvurdering av vakthavende person den 26. juli og kanskje 25. juli. Vurdering av vannføring er til enhver tid på basert på en hydrologisk modell som ikke er like nøyaktig under alle forhold. Svært høye temperaturer (>30 °C) mener HKV også kan ha vært med på å øke usikkerheten i modellen. De sier også at det er en læringsprosess å bli tilstrekkelig godt kjent med vassdraget.

NVEs vurdering

Rettsregler som er brutt

Manøvreringsreglement gitt i kgl.res. 7.11.2014

NVE mener at HKV og NTE har brutt post 2 annet ledd i manøvreringsreglement gitt ved kgl.res. 7.11.2014. Her er følgende krav fastsatt:

Vannføringen i Åelva skal i perioden 1. juli til 15. september, så langt som mulig, ikke underskride 7 m³/s målt ved utløpet av Åbjørvatn.

Formuleringen «*så langt som mulig*» indikerer at 7 m³/s ikke er et absolutt krav, men at en viss underskridelse kan tillates dersom det ikke er mulig for HKV og NTE å oppfylle kravet. Formuleringen innebærer at selskapene i utgangpunktet skal oppfylle kravet til enhver tid, men at det gis et visst slingringsmonn i tilfeller der det er fysisk umulig å etterleve kravet.

Formuleringen er ikke kommentert av OED i deres vurdering av fastsettelsen av minstevannføringens størrelse i kgl.res. 7.11.2014. Den er heller ikke nevnt i noen av uttalelsene fra høringsinstansene. I NVEs innstilling til departementet av 21.9.2012⁴ og kgl.res. 7.11.2014, refererer NVE og OED ofte til minstevannføringskravet uten formuleringen. Dette mener NVE støtter forståelsen av at det kun er svært begrensede avvik fra kravet på 7 m³/s som kan aksepteres.

I NVEs innstilling til departementet står det at «*NVE er kjent med at det kan være krevende, til enhver tid, å beregne tilsig fra lokalfelt og tiden det tar fra det slippes vann til det når ned til målepunktet. Intensjonen med pålegget er at vannføringen i den aktuelle perioden ikke skal underskride 7 m³/s i lengre perioder*». ⁵ Dette viser at slingringsmonnet er begrunnet dels i at det er vanskelig å beregne tilsig

³ HKVs svarbrev av 10.10.2019 på side 8.

⁴ Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) og Helgelandskraft AS – endring av konsesjonsvilkår for regulering av Åbjøravassdraget, Bindal kommune i Nordland – NVEs innstilling, datert 21.09.2019.

⁵ NVEs innstilling datert 21.09.2019, side 42. Se også kgl. res. 7.11. 2014, side 1058.

fra lokalfelt og dels i at det er en viss avstand fra tappestedet og ned til målepunktet ved utløpet av Åbjøravatn. HKV har opplyst at det tar 2-3 døgn før endringer i vannslipp registreres ved målestedet.

NVE mener at en vannføring på under 6 m³/s er utenfor det som kan aksepteres, også i kortere perioder. Formålet med å innføre et minstevannføringskrav på 7 m³/s var å redusere dødeligheten blant laks- og ørretunger i Åelva grunnet PKD-utbrudd. De faglige vurderingene og undersøkelsene som ble gjort i forbindelse med fastsettelsen av dette kravet begrunner hvorfor vi mener at vannføring under 6 m³/s er alvorlig. NVE uttalte følgende om dette i sin innstilling til departementet: *«NVE mener at slipp av en minstevannføring tilsvarende 7 m³/s til Åelva vil redusere dødeligheten av ungfisk og på sikt styrke rekrutteringen av laks og sjørøret i Åbjøravassdraget»*.⁶

I NVEs innstilling til departementet, ble det videre gitt uttrykk for at minstevannføringen ideelt sett burde vært opp mot 10 m³/s. NVE foreslo imidlertid i sin innstilling en minstevannføring på 7 m³/s av hensyn til den reduksjonen av kraftproduksjon som minstevannføringsslipet ville føre til.⁷ I høringsnotatet fra 1.7.2011 viser NVE til at den vannføringen som har vært registrert ved første observasjon av død fisk aldri har vært over 5 m³/s. På bakgrunn av dette, ble en vannføring på 5 m³/s vurdert som en nedre grenseverdi dersom PKD-utbrudd skal kunne unngås.⁸ Undersøkelser som ble gjort i vassdraget, tilsa også at det måtte slippes 5 m³/s for at minstevannføringsslipet skulle ha noen merkbar effekt.⁹ Ettersom det ikke kunne utelukkes at utbrudd oppstår også ved 5 m³/s i lange perioder, ble det foreslått å heve den nedre vannføringen til 7 m³/s eller 10 m³/s framfor å satse på en mer kostnadskrevende tappeløsning av kaldt bunnvann. *«Ved å heve en nedre vannføring til for eksempel 7 m³/s eller 10 m³/s vil man redusere varigheten av en gunstig periode for utviklingen av sporene som er grunnlaget for PKD»*.¹⁰ Etter NVEs syn er derfor en vannføring på under 6 m³/s klart utenfor det som kan aksepteres. Dette gjelder også når slingringsmonnet, som selskapene er gitt i post 2 i manøvreringsreglementet, er vurdert.

I periodene 28. juli – 1. august 2019 og 7. – 8. august 2019 var vannføringen under 7 m³/s og hadde minste verdi på henholdsvis 5,4 og 6,8 m³/s. Overtredelsesgebyret som ilegges i dette vedtaket, er en reaksjon på bruddet på kravet til minstevannføring ut fra Åbjørvatn i perioden 28.juli – 1.august i 2019.

Hjemmel og vilkår for overtredelsesgebyr

Hjemmel for at NVE kan ilegge overtredelsesgebyr i denne saken er fastsatt i vassdragsreguleringsloven (vregl) § 35 første ledd og lyder:

«Departementet kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov.»

NVE har fått delegert myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr etter vregl § 35 i delegeringsvedtak av 19.01.2018.¹¹ Overtredelsesgebyr kan ilegges for overtredelsene dersom det anses dokumentert at den ansvarlige har brutt noen av bestemmelsene i vregl eller vedtak i medhold av loven, og at overtredelsen ble utført forsettlig eller uaktsomt. Det følger av vregl § 35 tredje ledd at også foretak kan ilegges overtredelsesgebyr.

⁶ Kgl. res. 7.11. 2014, side 1056.

⁷ Kgl. res. 7.11. 2014, side 1056.

⁸ NVEs høring av forslag til endring av konsesjonsvilkår for regulering av Åbjøravassdraget, Bindal kommune i Nordland datert 1.7.2011, side 12-13.

⁹ Kgl. res. 7.11. 2014, side 1055.

¹⁰ NVEs høring datert 1.7.2011, side 12-13.

¹¹ FOR-2018-01-19-71

Det er opp til NVE å avgjøre om vi vil ilegge overtredelsesgebyr når disse rettslige vilkår er oppfylt, jf. vregl § 35 fjerde ledd. Vregl § 35 fjerde ledd angir hvilke hensyn det særlig skal legges vekt på i skjønnsutøvelsen.

Hvordan NVE vurderer de faktiske forholdene

For at NVE skal kunne ilegge overtredelsesgebyr, må vi kunne dokumentere at HKV og NTE har brutt post 2 annet ledd i manøvreringsreglementet gitt ved kgl.res. 7.11.2014. I denne saken mener NVE at det foreligger klar sannsynlighetsovervekt for at HKV og NTE har overtrådt minstevannføringskravet fastsatt i manøvreringsreglementet post 2 i perioden 28. juli til 1. august 2019.

Det følger av post 2 i reglementet at vannføringen ut fra Åbjørvatn, så langt som mulig, ikke skal underskride 7 m³/s i perioden 1. juli til 15. september.

Registreringene viser at vannføringen ut fra Åbjørvatn var under 7 m³/s fra 28.7 - 1.8.2019. I denne perioden var minste registrerte vannføring 5,4 m³/s. NVE mener at formuleringen «*så langt som mulig*» i manøvreringsreglementet, ikke gir rom for en vannføring på 5,4 m³/s. Vi viser til vurderingene av dette ovenfor. Med en slik vannføring befinner HKV seg faretruende nær grenseverdien for PKD-utbrudd som i 2011¹² ble vurdert å ligge på 5 m³/s. Dette bekreftes av at en representant for vassdragets elveeierlag, i slutten av perioden (den 30.7.2019), informerte NVE om at død yngel var observert i elven.

NVE mener derfor at HKV og NTE i perioden 28.7 -1.8.2019 ikke har etterlevd kravet i manøvreringsreglementet i konsesjonens post 2 fra 7.11.2014.

I denne saken legger NVE til grunn at bruddet er begått av HKV. Dette har sammenheng med at det er HKV som drifter anleggene. Videre legger vi til grunn at HKV har handlet på vegne seg selv og NTE siden begge er eiere av Kolsvik kraftverk. HKV og NTE har etablert et tingsrettslig sameie under navnet Åbjørkraft Kolsvik kraftverk. Dette sameiet er registrert i enhetsregisteret i Brønnøysund med organisasjonsnummer. 979 947 003. NVE ilegger på denne bakgrunn overtredelsesgebyret til begge selskapene som solidarisk ansvarlige uten at NVE tar stilling til hvordan det samlede gebyret bør fordeles mellom de to selskapene.

NVE vil påpeke at vannføringen også var under 7 m³/s den 7. og 8. august 2019. På disse dagene var minste vannføring 6,8 m³/s. Etter NVEs vurdering er dette et avvik fra kravet som kan aksepteres, jf. formuleringen «*så langt som mulig*» i reglementet. Vi har derfor ikke karakterisert det som et brudd på konsesjonen. Vi oppfatter at dette er i tråd HKVs vurdering og tolking av konsesjonsordlyden.

Hvordan NVE vurderer de subjektive vilkårene ved overtredelsen

Overtredelsesgebyr etter vregl kan bare ilegges dersom det anses dokumentert at de ulovlige handlingene eller unnlåtelsene er utført forsettlig eller uaktsomt av en eller flere personer som handlet på vegne av foretaket. Dette følger av vregl § 35.

Overtredelsesgebyr kan ilegges selv om det ikke er mulig å finne ut nøyaktig hvilke personer som har begått overtredelsen eller der det er flere personer som til sammen har overtrådt en regel.

Overtredelsesgebyr kan ikke ilegges for force majeure eller hendelige uhell. Det fritar ikke for skyld at vedkommende ikke er kjent med de rettsregler som er overtrådt.

Når en handling er utført med vitende og vilje, vil den være forsettlig. For foretak tar NVE utgangspunkt i at uaktsomhet foreligger når noen på vegne av foretaket handler i strid med kravet til forsvarlig opptreden på området. Uaktsomheten er grov når handlingen er svært klanderverdig og det er grunnlag

---

¹² NVEs høring av forslag til endring av konsesjonsvilkår for regulering av Åbjøravassdraget, Bindal kommune i Nordland datert 1.7.2011, side 12-13.

for sterk bebreidelse. I denne saken er bruddet begått av en eller flere ansatte i HKV som har handlet på vegne av HKV. Vi viser også til våre vurderinger av forholdet mellom HKV og NTE ovenfor.

HKV forklarer i sitt svarbrev 10.10.2019 at det har vært for lite slipp av vann og at vannslippet kom for sent. De mener dette ikke skyldtes brudd på IK-vassdrag da prosedyren er revidert flere ganger etter 2005 på bakgrunn av løpende erfaring. Ifølge selskapet er årsaken vurderingen som vakthavende gjorde torsdag eller fredag hhv. 25.7 og 26.7. og som viste seg å være feil. De mener at feilvurderingen dels skyldes at deres hydrologiske modell ikke har vært god nok.¹³ HKV viser imidlertid også til den systemutfordringen de har som følge av den ca. 30 km lange avstanden fra tappestedene og ned til målestedet for minstevannføringen: «Vi er derfor avhengige av at det gjøres gode vurderinger av avrenning i restfeltet (naturlig avrenning til Åbjørvatn), værmeldinger og tiden det vil ta for vannslipp og nå frem til målepunktet».¹⁴

NVE vil understreke at det ikke har noen betydning i uaktsomhetsvurderingen at det er en konkret person hos selskapet som ikke gjorde korrekt vurdering. Virksomheten må sørge for at personell har nødvendig og tilstrekkelig kunnskap, kompetanse og hjelpemidler til å løse de arbeidsoppgavene de er tildelt.

NVE vil videre bemerke at bruddet i denne saken er av en slik størrelse at det ikke utelukkende kan tilbakeføres til vanskeligheter med å beregne tilsig fra lokalfelt og avstanden mellom tappestedet og målestasjonen. HKV sier også selv at feilvurderingen skyldes at deres hydrologiske modell ikke var nøyaktig nok under alle forhold. Videre viser de til at ekstraordinære værforhold og effekten av fordampning medvirket til at vannet brukte betydelig lengre tid nedover vassdraget enn de tidligere hadde erfart.¹⁵ Til dette vil NVE bemerke at HKV visste at de hadde begrenset erfaring med hvordan vassdraget responderte på ekstreme forhold som eksempelvis høy lufttemperatur før 2019-sesongen. Selskapet burde derfor tatt høyde for dette i sine beregninger og vurderinger.

Etter NVEs syn kunne bruddet på kravet om minstevannslipp vært unngått eller redusert dersom selskapet hadde hatt en HBV-modell som var justert for rekordvarme og stor fordampning fra feltet. Bruddet kunne også vært unngått eller redusert om tappingen hadde vært større og iverksatt på et tidligere tidspunkt. Med en lang responstid er det lettere å redusere vannføringen i ettertid enn å øke den.

Ettersom departementet har bestemt at kravet til minstevannføring skal gjelde uavhengig av tilsig,¹⁶ er det svært viktig med gode modeller for tilsig ved ulike situasjoner. Uten slike modeller hadde konsesjonær et sårbart system for etterlevelse av kravet. Det var enkeltmenneskers vurdering av situasjonen som skulle sikre etterlevelsen. Dette mener NVE strider imot forsvarlig opptreden på et område hvor det stilles høye krav til konsesjonærs aktsomhet. HKV og NTE er å anse som profesjonelle kraftprodusenter.

Ut fra dette mener NVE at bruddet på minstevannføringskravet er uaktsomt. Kravet til subjektiv skyld er dermed oppfylt i denne saken.

Bruk av overtredelsesgebyr i denne saken

Etter vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd skal det ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges «særlig legges vekt på

¹³ HKVs svarbrev av 10.10.2019 på side 8.

¹⁴ HKVs svarbrev av 10.10.2019 på side 2.

¹⁵ HKVs svarbrev av 10.10.2019 på side 8.

¹⁶ Kgl. res. 7.11. 2014 på side 1071.

- a) *overtredelsens grovhet,*
- b) *om overtreder ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,*
- c) *om overtredelsen er begått for å fremme overtrederens interesser,*
- d) *om overtreder har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,*
- e) *om det foreligger gjentakelse,*
- f) *overtreders økonomiske evne.»*

I denne saken har NVE lagt særlig vekt på følgende:

Overtredelsens grovhet

NVE mener at bruddet på minstevannføringskravet i manøvreringsreglementet er en grov overtredelse. I grovhetsvurderingen har vi spesielt lagt vekt på alvorligheten av bruddet objektivt sett og graden av skyld.

Når det gjelder alvorligheten av overtredelsen objektivt sett, vil NVE peke på at brudd på et manøvreringsreglement er alvorlig. Kravet om minstevannføring i konsesjonen er det viktigste tiltaket for å ivareta akvatiske organismer på den elvestrekningen som får redusert vannføring. Tiltakets påvirkning på miljøet i elva nedstrøms slippstedet har vært vektlagt og tatt hensyn til i konsesjonen. NVE mener manglende etterlevelse av krav til slipp av minstevannføring i seg selv er grovt. Konsesjonen gir rett til å bygge og drive anlegget, men den gir også plikter. Det er gjennom konsesjonsordningen, herunder konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement at vassdragsmyndighetene ivaretar allmenne interesser på vegne av samfunnet.

Bruddet på kravet til minstevannføring ut fra Åbjørvatn varte i fem døgn. I slutten av perioden (den 30.7.) informerte Emil Jamtfall (Åbjøravassdraget Elveierlag) NVE om at død yngel var observert i elven. Det at vannføringen ut fra Åbjørvatn er viktig for det akvatiske miljøet, og spesielt fiskebestanden, er godt dokumentert.

Døde unger av laks og ørret var et nærmest årlig fenomen fra 2002 og frem til 2012 da NVE oversendte sin innstilling om nytt manøvreringsreglement til Olje- og energidepartementet. Det nye reglementet var en konsekvens av årvisse forekomst av døde fiskeunger, og krav til vannføringen ut fra Åbjørvatn i juli-september ble satt nettopp for å hindre dette. I 2010 konkluderte NINA at svært lave tettheter at årsyngel og eldre ungfisk nedenfor Åbjørvatn var en konsekvens av omfattende dødelighet som følge av sykdommen PKD¹⁷. Forekomst av sykdommen er knyttet opp mot vannføringsforholdene. I perioden 2002-2011 var det kun ett år uten at død ungfisk ble påvist. Dette året var minste registrerte vannføring i perioden juli-august ut fra Åbjørvatn 5,86 m³/s. De andre årene varierte minste vannføring, i den samme perioden, mellom 0,78 og 3,96 m³/s.

Vannføringen om sommerne før 2014 var tidvis meget lav og helt ned på ca. 0,8 m³/s. Vannføringen ut fra Åbjørvatn har vært under minstevannføringskravet hver sommer etter at kravet ble satt. Sannsynligheten for at vannføringen ville bli lav også sommeren 2019 var derfor stor. Disse forholdene sammen med at den maksimale kapasiteten i lukene ved Nilsinetjern var ca. 5,5 m³/s, tilsa at virksomheten hadde erfaring med at kapasiteten i lukeanordningen ved Nilsinetjern høyst sannsynlig måtte brukes fullt ut.

NVE mener at bruddet på minstevannføringskravet i manøvreringsreglementet er gjort uaktsomt. Vi viser til vurderingen og konklusjonen om skyldgrad ovenfor.

---

¹⁷ Ugedal, O., Forseth, T., Fiske, P., Jensås, J.G. & Mo, T.A. 2010. Bestandsstatur for laks og sjøaure i Åbjøravassdraget. NINA rapport 536, 74 s.

Kunne overtredere ved ulike tiltak ha forebygget overtredelsen

NVE mener HKV og NTE kunne ha forebygget overtredelsen ved å ha lagt inn en tilstrekkelig sikkerhetsmargin i vurderingen av å slippe vann tidligere, eventuelt også i større mengde.

Er overtredelsen begått for å fremme overtrederes interesser

NVE mener at overtredelsen ikke er begått for å fremme selskapenes interesser. Snarere er konsekvensene av bruddet fiskedød i Åelva og dette er direkte negativt for omdømmet til eierne.

Har overtrederen hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen

NVE mener HKV og NTE ikke har oppnådd en økonomisk gevinst ved ikke å etterleve kravet til slipp av vann. HKV sa i sitt svarbrev at de slapp vesentlig mer vann enn det som teoretisk ville vært nødvendig for å sikre kravet ut fra Åbjørvatn.

Foreligger det gjentakelse

I alle år etter at det i 2014 ble satt krav til vannføringen ut fra Åbjørvatn om sommeren, har vannføringen vært under minstevannføringskravet. Ettersom NVE aksepterte en midlertidig løsning med en kapasitetsbegrensning på kun ca. 5,5 m³/s i årene 2014-2017 for å gi selskapene tid til å ferdigstille et endelig minstevannføringsarrangement, ser vi bort fra selskapenes underskridelser i disse årene. Endelig arrangement for minstevannføring skulle imidlertid vært ferdig til sesongen 2018. NVE vurderer det derfor slik at bruddet i 2019 er en gjentakelse av bruddet på minstevannføringskravet i 2018.

Overtrederes økonomiske evne

NVE innhenter opplysninger om HKVs økonomi fra www.purehelp.no som innhenter opplysningene fra Brønnøysundregistrene. Tallene i parentes er for NTE. I nedenstående tabell siteres noen nøkkeltall (i mill. kr) for årene 2016-2018:

	2018	2017	2016
Driftsinntekt	539 (145)	(144)	(133)
Driftsresultat	299 (-40)	(-39)	(-38)
Ordinært resultat	120 (398)	(275)	(-12)
Egenkapital	945 (5036)	(4758)	(4555)
Resultatgrad (%)	55,5 (-27,6)	(-27,5)	(-28,5)
Gjeldsgrad (%)	1,72 (0,69)	(0,67)	(0,72)

Den økonomiske stillingen til HKV og NTE anses å være god. På bakgrunn av vurderingene ovenfor ser NVE ikke bruk av overtredelsesgebyr i denne saken som en uforholdsmessig eller urimelig reaksjon. Etter en samlet vurdering ilegger derfor NVE selskapene HKV og NTE et overtredelsesgebyr.

Overtredelsesgebyrets størrelse

Det følger av vassdragsreguleringsloven § 35 fjerde ledd, at ved utmåling av overtredelsesgebyr skal det: ”særlig legges vekt på

- overtredelsens grovhet,
- om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne forebygget overtredelsen,
- om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser,
- om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen,
- om det foreligger gjentakelse,
- foretakets økonomiske evne.”

Vi viser til vurderingene i avsnittet ovenfor. NVE har ved utmåling av gebyret i denne saken lagt særlig vekt på overtredelsens grovhet, at det har ført til dødelighet på ungfisk og at selskapene gikk under minstevannføringskravet også i 2018. I formildende retning mener NVE det er korrekt å trekke frem at HKV har hatt et bevisst og aktivt forhold til prosedyren for etterlevelse av kravet til minstevannføring ut fra Åbjørvatn.

I NVEs varsel om overtredelsesgebyr av 17.9.2019 ble det opplyst at et eventuelt overtredelsesgebyr ville bli fastsatt skjønnsmessig ut fra hensynene i vregl § 35. HKV bekreftet i sitt svar at det ble sluppet for lite vann og at dette kom for sent, og hadde ingen kommentar til en skjønnsmessig vurdering. De ga imidlertid opplysninger om hva de hadde sluppet av vann i den aktuelle perioden. Dette var vannmengder som var vesentlig høyere enn det som ville vært nødvendig ut fra rene beregninger.

I fastsettelsen av gebyrets størrelse har NVE videre sammenlignet denne saken med tilsvarende saker. NVE fikk hjemmel til å vedta overtredelsesgebyr 1.1.2010. Etter det tidspunktet er overtredelsesgebyr blitt vedtatt i fire tilsvarende saker. I 2013 ga NVE overtredelsesgebyr på kr 900 000 i en sak med betydelig fiskedød og der interne rutiner ikke ble fulgt. I 2015 ble det gitt et overtredelsesgebyr på kr 700 000 for kvantifisert fiskedød i et nasjonalt laksevassdrag, der var heller ikke rutinene gode nok. I 2017 ble det gitt et overtredelsesgebyr på kr 200 000 for rask vannstandsending i et nasjonalt laksevassdrag og for ikke å ha fulgt egne rutiner. I 2019 har vi gitt overtredelsesgebyr på kr 300 000 for mangelfulle rutiner.

NVE har i vurderingen av økonomisk evne lagt vekt på at ilagt overtredelsesgebyr skal ha tilstrekkelige preventive virkning og være følbare, samtidig som den ikke skal være urimelig eller uforholdsmessig.

Etter en helhetsvurdering fastsetter NVE overtredelsesgebyret skjønnsmessig til 500 000 kroner.

Om betaling av overtredelsesgebyr

Faktura vil bli oversendt. Innbetalt overtredelsesgebyr tilfaller statskassen. Frist for innbetaling er 6.3.2020.

Overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg etter tvangsfullbyrdelsesloven¹⁸ § 7-2 bokstav e, jf. vassdragsreguleringsloven § 35 annet ledd.

Med hilsen

Ingunn Åsgard Bendiksen
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg: Orientering om rett til å klage

Mottakerliste:

---

¹⁸ LOV-1992-06-26-86

NORD-TRØNDELAG ELEKTRISITETSVERK AS
ÅBJØRAKRAFT KOLSVIK KRAFTVERK

Kopi til:

Bindal kommune
Fylkesmannen i Nordland
MILJØDIREKTORATET
Åbjøravassdraget Elveeierlag